

Nationella riktlinjer för gastrostomi

Bakgrund

Långvariga uppfödningssproblem till följd av att barnet inte kan försörjas peroralt förekommer vid olika tillstånd. Gastrostomi är ofta ett bättre alternativ än nasogastrisk sond om behovet beräknas bli långvarig (>3 månader).

Indikationer

- Barn som av oklar anledning inte kan svälja.
- För tidigt födda barn som inte orkar svälja.
- Barn med missbildning som hindrar sväljning.
- Barn med funktionshinder som stör sväljning.
- Barn med kroniskt tillstånd som inte utvecklar sväljning.
- Barn med tumörsjukdom som inte förmår svälja.
- Barn med kronisk sjukdom som leder till otillräckligt födointag och/eller dålig tillväxt.
- Barn med sjukdomar som behöver speciell kost/läkemedel som inte kan intas via munnen.

Preoperativ bedömning

- Patienten och föräldrar ska träffa kirurg och nutritionssjuksköterska före operationen.
- Information lämnas av både kirurg och nutritionssjuksköterska angående operationsteknik, postoperativt förlopp, skötsel och komplikationer.
- Blodprover:
  - Hb på alla.
  - Andra prover beroende av patientens tillstånd t.ex blodstatus, elektrolytstatus och koagulationsstatus.
- Ventrikel- övre passageröntgen bör utföras vid misstanke om försenad ventrikeltömning eller vid misstanke om avvikande anatomi.
- Ställningstagande till GERD-utredning om kliniska uppgifter kan tyda på behov av antirefluxbehandling.
- Dietistkontakt för beräkning av nutritionsbehov, typ av näring och volym bör ha skett.
- Antibiotika-profylax ges som engångsdos enligt lokala rutiner.

Operation

- Det finns olika metoder att anlägga en gastrostomi
  - Öppen operation
  - Laparoskopisk operation
  - Perkutan Endoskopisk Gastrostomi (PEG med pull eller push-teknik)
  - Eller kombinationer av ovanstående
- Gastrostomikateter eller gastrostomiknapp kan anläggas primärt
- Operatören avgör, utifrån lokala riktlinjer, vilken metod som är bäst för varje patient

Postoperativt

- Nasogastrisk sond avlägsnas såvida inte särskild indikation finns att ha den kvar.
- Gastrostomikatetern/-knappen skall initialt vara öppen med tillkopplad påse.
- 4 timmar postoperativt stängs gastrostomikatetern/-knappen.
- 6 timmar postoperativt kan klar vätska börja ges (10-50ml) under förutsättningen att patienten inte mår illa.
- Under förutsättning att patienten mår bra kan sedan tillmatning ökas successivt enligt individuellt schema
- Kontakt med nutritionssjuksköterska före hemgång för postoperativ information och förskrivning av hjälpmedel.
- Utskrivning sker vanligen inom 1 – 3 dygn.
- Planera uppföljningen vid utskrivningen.

Uppföljning

- Återbesök hos nutritionssjuksköterska eller vårdpersonal med motsvarande kompetens inom 2-4 veckor postoperativt för klinisk kontroll.
- 1:a bytet av gastrostomikateter/-knapp utförs ca 3 månader postoperativt av nutritionssjuksköterska eller vårdpersonal med motsvarande kompetens.
- Efter utbildning förväntas föräldrarna byta och sköta gastrostomikatetern/-knappen själva.

Komplikationer

- Gastrostomikateter/-knapp som accidentellt åkt ut inom sex veckor, skall läggas tillbaka så tidigt som möjligt samt verifieras med kontraströntgen eller gastroskopi innan mat/medicin ges
- Om en gastrostomikateter/-knapp åkt ut och man inte kan få in densamma igen bör hålet säkras omgående med en tunnare kateter.
- Infektion – lokalbehandling eller vid uttalade fall antibiotika.
- Granulom – behandlas i första hand med kortisonkräm. Lapisbehandling är andrahandsval. När konservativ behandling ej fungerar kan kirurgi övervägas. Kontrollera gastrostomikateterns/-knappens längd.
- Läckage - kontrollera mängden vätska i kuffen samt gastrostomikateterns/-knappens längd. Behandling med PPI skall övervägas.
- Efter avlägsnande av gastrostomiknappen utvecklar vissa patienter gastrokutan fistel. Patienter med persisterande gastrokutan fistel efter en månad skall träffa barnkirurg.

Arbetsgrupp:

Drottning Silvias barn och ungdomssjukhus, barnkirurgiska kliniken

Dr Zsuzsz Bartik
Dr Anders Sandin
Ssk Carin Jonasson
Ssk Malin Leidzén

Akademiska Sjukhuset Uppsala, kirurgmottagning för barn och ungdom

Dr Johan Danielsson
Dr Niclas Högberg
Ssk Elisabet Petré

Skånes Universitetssjukhus Lund, barn och ungdomsmedicin, barnkirurgen

Dr Einar Arnbjörnsson
Dr Torbjörn Backman
Ssk Helen Sjövie
Dr Hans Winberg

Astrid Lindgrens Barnsjukhus Stockholm, barnkirurgi

Dr Jan Rutqvist
Ssk Björn Bäckström
Ssk Ingrid Abrahamsson